

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra biblických věd

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2019

Adéla Feitová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra biblických věd

Krása a důstojnost ženy v knize Ester

Bakalářská práce

Vedoucí práce: ThLic. Stanislav Pacner, Th.D.

Olomouc 2019

Adéla Feitová

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 17. 4. 2019

Adéla Feitová

Děkuji ThLic. Stanislavu Pacnerovi, Th.D., za odborné vedení práce, poskytování cenných rad, připomínek a podnětů při zpracování mé bakalářské práce.

OBSAH

	OBSAH	4
	ÚVOD	6
1.	KNIHA ESTER	8
1. 1	Hebrejská verze knihy Ester	8
1. 1. 1	Hebrejská verze-doba a místo vzniku	8
1. 1. 2	Hebrejská verze-autor a jeho záměr	9
1. 1. 3	Hebrejská verze-obsah	10
1. 2	Řecké verze knihy Ester	11
1. 2. 1	Řecké verze-doba a místo vzniku	12
1. 2. 2	Řecké verze-autor a jeho záměr	12
1. 2. 3	Řecké verze-obsah	13
2.	ŽENY V KNIZE ESTER	15
2. 1	Královna Vašti	15
2. 1. 1	Královny a manželky ve Starém zákoně	16
2. 2	Židovská dívka Ester	19
2. 2. 1	Dcery a nevěsty ve Starém zákoně	20
2. 3	Královna Ester	22
2. 3. 1	Prorokyně a válečné hrdinky ve Starém zákoně	22
3.	KRÁSA ŽEN V KNIZE ESTER	25
3. 1	Krása královny Vašti	27
3. 2	Krása židovské dívky Ester	28
3. 3	Krása královny Ester	29

4.	DŮSTOJNOST ŽEN V KNIZE ESTER	30
4. 1	Důstojnost královny Vašti	33
4. 2	Důstojnost židovské dívky Ester.....	34
4. 3	Důstojnost královny Ester	35
	ZÁVĚR	37
	BIBLIOGRAFIE	40
	ANOTACE	43
	SYNOPSIS	44

ÚVOD

V mé bakalářské práci se chci zabývat aspekty krásy a důstojnosti ženy v knize Ester. Myslím, že tyto aspekty jsou velmi důležité a aktuální i pro člověka 21. století. Vnímám, že každá žena potřebuje dnes znovu objevit svoji krásu a důstojnost, a každý muž ji potřebuje v ženě uvidět a respektovat. V dnešní společnosti se objevuje často zdeformovaný obraz ženy a její hodnoty. Na jednu stranu existuje feministické hnutí, kde se “ideální” žena snaží vymanit z ovládnutí muže. Výsledek je však ten, že tím ztrácí svoji ženskost, místo toho přebírá typická mužská schémata a vstupuje do role muže. Na druhou stranu je dnešní žena často předmětem násilí a zneužívání. Její krása a důstojnost je pošlapávána a vykořisťována pro komerční účely. Abychom pochopili, čím je ženská krása a důstojnost, a jak ji správně vnímat, musíme vyjít z pramene Božího zjevení, a tím je Písmo svaté. V rozjímání nad Písmem můžeme objevovat původní Stvořitelův plán s Jeho tvorem.

Celou práci jsem rozčlenila do čtyř kapitol. V první kratší kapitole vás seznámím s knihou Ester z obecného hlediska. Vzhledem k tomu, že tato biblická kniha se zachovala ve třech verzích, pojednám stručně o každé z nich a pokusím se nastínit jejich spletitý vývoj. Každou z těchto verzí budu sledovat s ohledem na dobu a místo jejího vzniku, autora, jeho záměr a obsah. Tyto aspekty jsou v této kapitole rozděleny na kratší podkapitoly. Jsem si vědoma, že v těchto hlediscích zde nezohledňuji a neporovnávám všechny dostupné údaje ke knize, ale naopak vybírám pouze některé z nich. Pro pochopení dalšího směřování mé práce nám postačí pouze základní seznámení s touto biblickou knihou a jejím obsahem.

V druhé kapitole pojednám o ženách v knize Ester. Nejprve zmíním ženy, které se v této knize nacházejí. Ale poté se již budu věnovat pouze dvěma z nich, a to Vašti a Ester. V jednotlivých podkapitolách vás s nimi seznámím s ohledem na postavení, ve kterém se tyto ženy v příběhu nacházely. Tyto podkapitoly jsou ještě rozšířeny o pojetí postavení ženy ve Starém zákoně.

Ve třetí kapitole se budu zabývat krásou žen v knize Ester. O tomto aspektu pojednám nejprve v souvislosti s královnou Vašti na základě první kapitoly knihy, dále v souvislosti s židovskou dívkou Ester na základě druhé kapitoly a na závěr

v souvislosti s královnou Ester na základě páté kapitoly této biblické knihy. Pro lepší pochopení a jasnější zasazení do kontextu Starého zákona je celá kapitola obohacena o pojetí krásy ženy ve Starém zákoně z obecného hlediska. Toto pojetí je demonstrováno na příkladech konkrétních biblických žen.

Ve čtvrté závěrečné kapitole se zaměřím na aspekt důstojnosti žen v knize Ester. Také o něm jsem pojednala v souvislosti se stejnými ženami a na základě stejných kapitol knihy jako v případě aspektu krásy. I tato kapitola je pro lepší porozumění zasazena do kontextu Starého zákona a doplněna o pojetí důstojnosti ženy ve Starém zákoně na základě prvních třech kapitol knihy Genesis.

Jsem si vědoma, že toto rozšíření v rámci všech tří kapitol je poměrně rozsáhlé, ale považuji ho za důležité, neboť v závěru práce se pokusím všechny získané poznatky, jak o kráse a důstojnosti knihy Ester, tak o kráse a důstojnosti ve Starém zákoně, shrnout, spolu propojit a naznačit, jakým směrem by se mohlo ubírat moje další studium těchto aspektů i v jiných biblických knihách.

Hlavním pramenem pro mne byl Český ekumenický překlad Písma svatého a v některých částech také Katechismus katolické církve. K rozboru a pochopení jednotlivých biblických veršů jsem použila české a převážně polské výklady Starého zákona a biblické slovníky. K porozumění historického a literárního kontextu jsem použila dostupnou českou i zahraniční literaturu.

1. KNIHA ESTER

Kniha je pojmenována po své hlavní hrdince královně Ester, která se stane nástrojem záchrany svého lidu. Jí a královně Vašti se budeme podrobněji věnovat v následující kapitole. S knihou Ester se setkáváme ve třech verzích. Jedná se o hebrejskou verzi a dvě řecké verze. Vzhledem k tomu, že v příští kapitole budeme zohledňovat znění hebrejského textu a řecké verze septuaginty, chceme nyní stručně tyto verze představit. Zmíníme se také o druhé řecké verzi tzv. textu A. Ukážeme zde alespoň některé názory na to, kdy a kde tyto verze vznikly, kdo může být jejich autorem, jaký je smysl knihy a o čem každá verze pojednává.

1. 1 Hebrejská verze knihy Ester

Tato verze knihy je kratší a většina biblistů ji považuje za originální text.¹ Je jedinou biblickou knihou, ve které není Bůh vůbec zmíněn, nemluví se zde o jeho uctívání modlitbou nebo obětí.² Možná i z tohoto důvodu nebyla nalezena mezi svitky v Kumránu³ a její kanonický charakter byl dlouhou dobu zpochybňován.⁴ Židovství přijalo za kanonický pouze tento hebrejský text.⁵ V hebrejské Bibli patří mezi Písma a tvoří poslední z pěti svátečních svitků spolu s knihami Píseň písní, Rút, Kazatel a Pláč. Je čtena každoročně v synagóze během oslav jarního svátku Purim.⁶

1. 1. 1 Hebrejská verze - doba a místo vzniku

Bohužel se nedochovaly žádné rukopisy knihy Ester, které by pocházely z doby před naším letopočtem, a proto jsou pokusy o její datování pouze

¹ Srov. I. NOWELL – T. CRAVEN – D. DUMM. „The Book of Esther“ in *The New Jerome Biblical Commentary*. London: Geoffrey Chapman, 1993. s. 376.

² Srov. P. R. DILLARD – T. LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. Praha: Návrat domů, 2003. s. 179.

³ Srov. *Kniha Ester: v řeckých verzích (septuaginty a alfa textu)*. překl. V. Černušková, úvod: P. Chalupa. s. 23.

⁴ Srov. P. R. DILLARD – T. LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. s. 179.

⁵ Srov. I. NOWELL – T. CRAVEN – D. DUMM. „The Book of Esther“ in *The New Jerome Biblical Commentary*. s. 376.

⁶ Srov. Eds. F. RIENECKER – G. MAIER. „Księga Estery“ in *Leksykon biblijny*. Warszawa: Vocatio, 2001. s. 381.

hypotetické.⁷ Názory biblistů se v tomto ohledu tedy různí. Podle některých se děj knihy odehrává v době vlády krále Xerxa I. (486-465 př. Kr.) a z toho vyvozují, že první verze příběhu byla sepsána nedlouho poté.⁸ Naopak jiní tuto hypotézu zpochybňují a kladou vznik hebrejského svitku Ester až do doby Artaxerxa I. (465-424 př. Kr.).⁹ Ovšem další badatelé kvůli helénistickým prvkům ji umisťují do 3. století př. Kr.¹⁰ První historickou zmínku o této knize najdeme v 2Mak 15,36, kde je zmíněn „Mordokajův den“. Ten Židé začali slavit nejpozději kolem roku 160 př. Kr.¹¹

Podobně problematické je také určit místo vzniku této knihy. Vzhledem k tomu, že autor knihy neprojevuje zájem o náboženské instituce v Palestině, a naopak se zabývá problémy Židů mimo jejich vlast, můžeme za místo jejího vzniku považovat východní diasporu.¹² Někteří biblisté kladou její vznik do města Sús, kde se také odehrává děj knihy.¹³

1. 1. 2 Hebrejská verze - autor a jeho záměr

Postava autora knihy je také předmětem hypotéz, neboť se rozhodl zůstat v anonymitě. Někteří biblisté připouštějí, že autor čerpal ze zpráv, které sepsal Mordokaj (viz. Est 9,20). Jiní naopak považují tento verš za pozdější dodatek, a tudíž také tuto možnost za málo pravděpodobnou.¹⁴ Na jednu stranu můžeme říci, že autor knihy byl dobře obeznámen se zvyklostmi na perském královském dvoře. O tom svědčí shoda mezi fakty, které podávají historické prameny, a fakty, které podává autor knihy. Na druhou stranu se v mnohém tato fakta s historickou pravdou rozcházejí.¹⁵ Proto biblisté knihu nepovažují za historickou, ale spíše ji řadí mezi novely nebo historizující mudroslovná vyprávění.¹⁶

Závěr poukazuje na to, že kniha Ester má být ve své nynější podobě chápána jako sváteční legenda svátku Purim (viz. Est 9,20-32). Mnoho biblistů však

⁷ Srov. *Knihy Ester: v řeckých verzích*. s. 23.

⁸ Srov. P. R. DILLARD – T. LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. s. 180.

⁹ Srov. P. CHALUPA. *Královna Ester: kniha Ester v pohledu synchronním a diachronním*. Svitavy: Trinitas, 1999. s. 61.

¹⁰ Srov. R. RENDTOFF. *Hebrejská Bible a dějiny*. Praha: Vyšehrad, 2015. s. 335.

¹¹ Srov. P. R. DILLARD – T. LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. s. 180.

¹² Srov. G. M. TUCKER. „Księga Estery“ in *Słownik wiedzy biblijnej*. Warszawa: Vocatio, 1996. s. 334.

¹³ Srov. P. CHALUPA. *Královna Ester*. s. 61.

¹⁴ Srov. Eds. F. RIENECKER – G. MAIER. „Księga Estery“ in *Leksykon biblijny*. s. 381.

¹⁵ Srov. P. R. DILLARD – T. LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. s. 181.

¹⁶ Srov. R. RENDTOFF. *Hebrejská Bible a dějiny*. s. 334.

pochybuje o tom, že totéž by bylo původním záměrem autora.¹⁷ Zdá se, že teprve zpětně se vyprávění stalo ospravedlněním pro slavení tohoto svátku, který Židé pravděpodobně převzali od Babylóňanů.¹⁸ Podívejme se tedy na to, co chtěl původně autor svým čtenářům sdělit a na jaké dějinné okolnosti přitom reagoval.

Doba vzniku knihy, jak jsem se jí pokusila vymezit výše, byla pro Židy obdobím, kdy jim byl umožněn návrat do vlasti zpod perské nadvlády za panování Kýra II., v roce 515. V té době byl znovu zbudován jeruzalémský chrám a obnoven kult. Přesto však mnozí Židé zvolili život v diaspoře a do jisté míry splynuli s tamějším obyvatelstvem. Proto se knihy Ester dotýká bolestného a závažného problému, jak být věrným Židem a jak žít svoji víru v pohanském prostředí. Autor nehledá řešení v utváření uzavřených židovských skupin, které se budou chránit od jakéhokoliv kontaktu s pohanským světem. Zdůrazňuje něco jiného. Židé se naopak mají v říši politicky angažovat, oceňovat některé dobré aspekty v nežidovském prostředí, mají spolupracovat s pohany v různých oblastech, musí se také rozhodovat a nečekat až jim Bůh sešle zázračné řešení.¹⁹ Jak jsem již zmínila výše, v této verzi knihy Ester se ani jednou nevyskytuje Boží jméno.²⁰ Boží přítomnost zde je však možné vytušit mezi řádky.

1. 1. 3 Hebrejská verze - obsah

Obsah hebrejské knihy Ester můžeme chápat jako drama o třech dějstvích.²¹ V 1. dějství (1.-2. kapitola) se líčí události, které předcházejí hlavnímu ději.²² Vyprávějí o tom, jak perský král Achašvéróš zapudil královnu Vašti a na její místo si vybral královnu Ester. Na konci kapitoly je jmenován Mordokaj jako ten, kdo odhalil spiknutí a tím zachránil králi život.

2. dějství (3.-7. kapitola) tvoří hlavní část příběhu.²³ Začíná líčením konfliktu mezi dvěma dvořany. Jeden z nich, Haman, získá od krále souhlas k vyhlazení všech Židů v perské říši, neboť se cítí ponížen Židem Mordokajem, který se před ním neklaní. Mordokaj přesvědčí Ester, aby se u krále za svůj lid přimluvila. Po

¹⁷ Srov. Tamtéž. s. 334.

¹⁸ Srov. I. NOWELL – T. CRAVEN – D. DUMM. „The Book of Esther“ in *The New Jerome Biblical Commentary*. s. 377.

¹⁹ Srov. Tamtéž. s. 377.

²⁰ Srov. P. R. DILLARD – T. LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. s. 185.

²¹ Srov. *Knihy Ester: v řeckých verzích*. s. 21.

²² Srov. R. RENDTOFF. *Hebrejská Bible a dějiny*. s. 333.

²³ Srov. Tamtéž. s. 333

počátečním váhání podstoupí toto riziko, podporována třídenním postem Židů v perské říši. Nakonec se jí podaří získat královu přízeň a Haman je pověšen na kůl, který připravil pro Mordokaje.

Ve 3. dějství (8.-9. kapitola) Mordokaj získává dosavadní Hamanův vysoký úřad a Židé se úspěšně brání plánovanému pogromu. Zmiňuje se také o ustanovení svátku Purim, který se slaví na památku záchrany Židů.

V závěrečném epilogu (10. kapitola) spolu s perským králem působí ve prospěch svého lidu Mordokaj. Znovu se zde zdůrazňuje závazný charakter svátku Purim - jeho pravidla a důvody slavení.

1. 2 Řecké verze knihy Ester

V současné době se biblisté shodují na existenci dvou řeckých verzí knihy. Jednou z nich je Septuaginta označována také jako text B, která je pravděpodobně překladem hebrejské předlohy.²⁴ Tato verze je v porovnání s hebrejským textem značně delší. Obsahuje 270 veršů, zatímco hebrejský text jich má 163. Důvodem je existence šesti dodatků, které však nikdy nebyly součástí původního příběhu.²⁵

Druhou řeckou verzí knihy je text A, který se dříve považoval za součást Lukiánovy recenze Septuaginty. V současné době se však podařilo prokázat, že tento text nebyl součástí této recenze a je považován za samostatný řecký překlad.²⁶ Bylo vytvořeno mnoho teorií, jak vznikla tato řecká verze a co bylo její původní předlohou. Jedna z těchto teorií považuje text A za určitou formu revize Septuaginty, při které se však bral ohled na hebrejský text odlišný od masoretského textu.²⁷ Tak jako hebrejská verze knihy naprosto mlčí o Bohu, tak řecké verze toto téma silně zdůrazňují.²⁸

Když sv. Jeroným vytvářel latinský překlad Bible (Vulgátu), umístil řecký text na konec knihy jako dodatky.²⁹ Mělo tak být zřejmé, že nepatří k původnímu textu.

²⁴ Srov. *Knihy Ester: v řeckých verzích*. s. 24.

²⁵ Srov. P. R. DILLARD – T. LONGMAN. *Úvod do Starého zákona*. s. 181.

²⁶ Srov. *Knihy Ester: v řeckých verzích*. s. 17.

²⁷ Srov. Tamtéž. s. 20.

²⁸ Srov. I. NOWELL – T. CRAVEN – D. DUMM. „The Book of Esther“ in *The New Jerome Biblical Commentary*. s. 377.

²⁹ Srov. G. M. TUCKER. „Księga Estery“ in *Słownik wiedzy biblijnej*. s. 334.

Tím však způsobil, že byly vytrženy z kontextu.³⁰ Později Tridentský koncil uznal kanonicitu těchto řeckých dodatků.³¹

V katolických vydáních Bible náleží kniha Ester k historickým knihám a objevuje se mezi knihou Júdit a 1.knihou Makabejskou. V protestantských vydáních Bible je uvedena za knihou Nehemiáš a uzavírá historické knihy. Řecké dodatky jsou zde však řazeny mezi apokryfy.³²

1. 2. 1 Řecké verze - doba a místo vzniku

Zmapovat, kdy a kde vznikly obě řecké verze knihy, není zcela jednoznačné. Někteří biblisté připouštějí, že řecké dodatky Septuaginty mohly být sepsány ve 2. století př. Kr. v Egyptě nebo Palestině.³³ Jiní se přiklánějí spíše k tomu, že se jednalo o Palestinu 2. poloviny 2. století př. Kr.³⁴ Nejpřesnější údaj nám říká, že se mohlo jednat o rok 78-77 př. Kr., kdy egyptskými vládci byli Ptolemaios XII. Aulétés a Kleopatra V. Toto datování však lze považovat za spolehlivé pouze v případě, že i časové zařazení v závěru knihy tzv. kolofónu o egyptském vladařském páru je historicky spolehlivé.³⁵

Druhý řecký text A je ještě mladší. Mohl vzniknout v Římě počátkem 40. let 1. století po Kr.³⁶

1. 2. 2 Řecké verze - autor a jeho záměr

Podobně jako v případě hebrejské verze, tak ani zde nám není postava autora řeckých verzí jmenovitě známa. Autor septuagintní verze se obrací také na nežidovské adresáty, kterým zdůvodňuje důležitost právní opory pro život Židů jako občanů státu.

³⁰ Srov. *Kniha Ester: v řeckých verzích*. s. 18.

³¹ Srov. I. NOWELL – T. CRAVEN – D. DUMM. „The Book of Esther“ in *The New Jerome Biblical Commentary*. s. 377.

³² Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. Český ekumenický komentář ke Starému zákonu. Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze, 2017. s. 19.

³³ Srov. I. NOWELL – T. CRAVEN – D. DUMM. „The Book of Esther“ in *The New Jerome Biblical Commentary*. s. 377.

³⁴ Srov. P. CHALUPA. *Královna Ester*. s. 61.

³⁵ Srov. *Kniha Ester: v řeckých verzích*. s. 23.

³⁶ Srov. Tamtéž. s. 23.

Text A mohl být sepsán židovským autorem, který vnímal tehdy vládnoucího Agrippu, vnuka Heroda Velikého, jako typ Mordokaje, neboť se zastával Židů v Římské říši.³⁷

Smyslem těchto řeckých verzí je dát knize Ester a svátku Purim výrazně náboženský charakter.³⁸ V kontrastu s hebrejskou verzí knihy, v níž byla zdůrazňována rozhodnutí a statečnost hlavních hrdinů, zde přichází výrazné nasměrování k Božímu zásahu. Otevřeně se zde hovoří o Božím působení. Je to také Bůh, který přivádí svůj lid ke konečnému vítězství. Slabost lidských hrdinů ještě zdůrazňuje apokalyptická perspektiva Mordokajova snu, který tvoří úvod do celého příběhu a na konci je vysvětlen.³⁹

1. 2. 3 Řecké verze – obsah

V případě septuagintní verze budu nyní hovořit o obsahu šesti dodatků, které jsou značeny písmeny A-F. V některých překladech Bible jako je například Ekumenický překlad jsou tyto dodatky podle vzoru Jeronýmovy Vulgáty umístěny za překlad hebrejského textu a označeny jako Přidávky k Ester,⁴⁰ v jiných překladech Bible jako například Jeruzalémská Bible jsou tyto dodatky součástí původního textu, jsou tištěny kurzívou a mají speciální číslování.⁴¹

Dodatek A (1, 1a-1r) tvoří počátek řecké verze, který je umístěn před 1,1 hebrejské verze. První část tohoto dodatku (1, 1a-1,1l) popisuje Mordokajův sen, který dojde svého naplnění na konci knihy v dodatku F (10,3a).⁴² Oba tyto dodatky tvoří svébytný rámec septuagintní verze.⁴³ Druhá část dodatku A (1, 1m-1, 1r) je jinou variantou příběhu o tom, jak Mordokaj odhalil spiknutí proti králi.

Dodatek B (3, 13a-13g), který je umístěn po 3,13 hebrejského textu, obsahuje text královského dekretu o vyhlazení Židů, navazuje tak na projevy starověkého antisemitismu.⁴⁴

³⁷ Srov. *Knih Ester: v řeckých verzích*. s. 23.

³⁸ Srov. W. L. HUMPHREYS. „Księga Estery“ in *Encyklopedia biblijna*. Warszawa: Vocatio, 2004. s. 266.

³⁹ Srov. I. NOWELL – T. CRAVEN – D. DUMM. „The Book of Esther“ in *The New Jerome Biblical Commentary*. s. 377.

⁴⁰ Srov. ČEP: *Úvod ke knize Ester*. s. 411.

⁴¹ Srov. JB: *Úvod ke knize Ester*. s. 671.

⁴² Srov. G. M. TUCKER. „Księga Estery“ in *Słownik wiedzy biblijnej*. s. 336.

⁴³ Srov. *Knih Ester: v řeckých verzích*. s. 22.

⁴⁴ Srov. Tamtéž. s. 22.

Dodatek C (4, 17a-17z) je Mordokajovou a Esterčinou modlitbou k Bohu ve smrtelném nebezpečí.⁴⁵

Dodatek D (5, 1.1a-2b) barvitě a šířeji popisuje audienci Ester u krále, o které se hebrejský text zmiňuje pouze ve dvou verších.⁴⁶

Dodatek E (8, 12a-12x) obsahuje druhý králův dekret, který dovoloval Židům se před pogromem bránit.

Dodatek F (10, 3a-3l) vypráví, jak si Mordokaj vzpomněl na svůj sen, který se již vyplnil a interpretuje jeho význam. Septuagintní verze je zakončena tzv. kolofónem o překladu, který má dokázat věrohodnost této verze knihy.⁴⁷

U obsahu textu A se zaměříme na některé prvky, které jsou v této verzi textu rozdílné v porovnání s hebrejskou verzí a septuagintním textem. Tento řecký text více zvýrazňuje nepřátelství mezi Hamanem a Mordokajem. Šestá kapitola široce rozvíjí téma, jak Haman radí králi ohledně prokazování pocty významnému člověku. Pro tuto řeckou verzi je také typický jiný pohled na královnu Ester. V porovnání s oběma předchozími verzemi je zde popsána jako dívka zcela podřízena Mordokajovi. Je to pouze Bůh, který působí, že je její přímluva u krále úspěšná. Na závěr ji však vidíme jako iniciátorku vzniklých bojů. V posledních verších předkládá Mordokaj výklad svého snu bohoslužebnému shromáždění, což může odkazovat na liturgické používání této verze knihy Ester.⁴⁸

⁴⁵ Srov. G. M. TUCKER. „Księga Estery“ in *Słownik wiedzy biblijnej*. s. 336.

⁴⁶ Srov. *Kniha Ester: v řeckých verzích*. s. 22.

⁴⁷ Srov. G. M. TUCKER. „Księga Estery“ in *Słownik wiedzy biblijnej*. s. 336.

⁴⁸ Srov. *Kniha Ester: v řeckých verzích*. s. 22.

2. ŽENY V KNIZE ESTER

V této kapitole chceme zaměřit pozornost na ženy knihy Ester. V celé knize jich samozřejmě najdeme více. Vedle hlavní hrdinky Ester je zde jmenovitě uvedena královna Vašti a manželka Hamana Zereš. Dále jsou zmíněny ženy velmožů (viz. Est 1,18), Esteřina matka (viz. Est 2,7), další dívky z královského harému (viz. Est 2,8), sedm komorných přidělených Ester (viz. Est 2,9), služky královny Ester (viz. Est 4,4) a dvě služky, které ji doprovázely ke králi (viz. Est 5,1a). U většiny z těchto žen se však v knize nedozvíme nic o jejich kráse nebo důstojnosti. Za krásné jsou označeny pouze Vašti a Ester. Proto o nich chceme pojednat v kontextu první, druhé a páté kapitoly knihy, kde je autor takto charakterizuje.

Nejprve se však s oběma blíže seznámíme. Podíváme se na postavení, které tyto ženy v knize zastávají, pokusíme se ho zachytit v širším kontextu Starého zákona a uvedeme si i jiné příklady biblických žen, které se v podobném postavení nacházely.

2. 1 Královna Vašti

S královnou Vašti se setkáváme v první kapitole knihy. Poznáváme ji jako manželku perského krále Achašvéra. Vašti (stejně jako později její nástupkyně Ester) zastávala roli královny hlavní manželky. Toto označení nám napovídá, že nebyla jeho jedinou ženou. Král měl mnoho dalších harémových žen a konkubín, které se u něj střídaly.⁴⁹

Když později Mordokaj prosí Ester, aby se u krále za svůj lid přimluvila, ona zpočátku argumentuje tím, že *již třicet dní nebyla povolána, aby vešla ke králi (Est 4,11)*. To nám naznačuje, že královna neměla neomezený přístup k panovníkovi.⁵⁰ Nemohla si dovolit vejít k němu beztréstně bez pozvání, současně si však nemohla dovolit nepřijít na jeho pozvání. Později uvidíme, že obě královny tento zákon porušily. Vašti odmítla přijít na králův rozkaz, naopak Ester k němu vešla bez pozvání. Velmi zajímavá je reakce na královnino odmítnutí králova

⁴⁹ Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. s. 70.

⁵⁰ Srov. Tamtéž. s. 54.

rozkazu. Její neposlušnost se jeví jako provinění, které musí být příkladně potrestáno. Hlavním důvodem je předejít podobnému jednání především ze strany manželek vysoce postavených mužů v perské říši.⁵¹ Zde je velmi dobře naznačeno, jak bylo pohlíženo na ženu a její postavení. Královna má být vzorem v otázce podřízenosti vůči svému muži pro ostatní ženy. Pokud takto nejedná, nemůže již být dále královnou, neboť je tím ohrožena vláda mužů nad jejich vlastními ženami. Současně však autor s jistou dávkou ironie poukazuje na neschopnost krále, který povolává své rádce, aby řešili tuto situaci, a přitom sám není schopen zeptat se své ženy, proč odmítla přijít na jeho výzvu.⁵²

Z historického hlediska se jméno Vašti v žádných perských dokumentech z tohoto období neobjevuje. Ani řecký historik Herodotos se o královně tohoto jména nikde nezmiňuje. Píše pouze o tom, že Xerxova manželka se jmenovala Amestris. Byla matkou Artaxerxa, perského krále, který se narodil kolem roku 483 př. Kr. Ktésias píše o její krutosti v době vlády jejího syna a podává také rok její smrti 424 př. Kr. Někteří jazykovědci usuzují, že Vašti a Amestris je pouze hebrejská a řecká verze téhož perského jména.⁵³

Z literárního hlediska nám tuto podobu královnina jména podává masoretský text. Text septuaginty ji nazývá Astin a text A mění podobu jejího jména na Vastin.⁵⁴ V každém případě se jedná o typické perské jméno, které v překladu znamená krásná, nejlepší žena.⁵⁵ Vystihuje tedy příznačně její základní charakteristiku, o které budeme za chvíli hovořit.

2. 1. 1 Manželky a královny ve Starém zákoně

Vašti v knize Ester je nám tedy představena jako manželka a královna. Podívejme se, co charakterizovalo postavení manželky a královny, a jak bylo chápáno ve Starém zákoně. Začneme však od toho, jak byla obecně nahlížena žena ve starozákonní době.

⁵¹ Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. s. 48.

⁵² Srov. Tamtéž. s. 55.

⁵³ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALLAS. „Księga Estery“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu, księgi protokanoniczne*. Warszawa: Vocatio, 2005. s. 544.

⁵⁴ Srov. *Kniha Ester: v řeckých verzích*. s. 38.

⁵⁵ Srov. Eds. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Postaci biblijne“ in *Słownik tła Biblii*. Warszawa: Vocatio, 2007. s. 524.

Starý zákon nám podává obraz společnosti, kde první místo zaujímá muž.⁵⁶ Žena je mu ve všem podřízena a je považována za méně hodnotnou.⁵⁷ Tato skutečnost je podmíněna kulturou, smýšlením a obdobím, kdy byl sepisován a utvářel se Starý zákon.⁵⁸ Ve starozákonní době měla rodina patriarchální zřízení. To znamená, že otec nebo nejstarší muž v rodině rozhodoval o všem, co se jeho rodiny týkalo.⁵⁹ Byl hlavou domu, a proto byla rodina často nazývána „otcovským domem“. Ženy byly pevnou součástí tohoto domu.⁶⁰

Ačkoliv byla manželka ve všem podřízena svému manželovi, v rámci domácnosti zaujímala důležité postavení jako paní domu. Z této pozice udělovala příkazy zvláště otrokyním a měla dohled nad chodem domácnosti.⁶¹

Její postavení v manželství se však dále odvíjelo podle toho, zda byla jedinou, nebo jednou z více manželových žen. Na počátku stvořil Bůh muži jen jednu ženu, tedy ideálním stavem podle Božího plánu je monogamie, přesto se ve Starém zákoně často objevují i polygamní svazky (viz. Gn 29, 25-28; 1Sam 1,2). Zvláště rozšířené byly v době patriarchů a později v době králů, kdy se jednalo o politické svazky (viz. 2Sam 3,2-5; 1Krl 11,3). Pro muže mohla mít polygamie praktické i ekonomické důvody, neboť více žen a dětí znamenalo více pomocníků v domácnosti a větší šance na pokračování rodu. Přesto v rodinách, kde dvě nebo více žen se dělilo o jednoho manžela, stále panovalo napětí. Nelze se tomu divit, když mnohé příběhy ze Starého zákona vyprávějí o tom, jak muž jednu ze svých žen miloval více než ostatní. Jako příklad nám zde opět může posloužit Jákob a jeho vztah k milované Ráchel a nemilované Lee (viz. Gn 29,30-31). V tomto případě Mojžíšův zákon ženy chránil a každý muž, který si vzal více než jednu ženu, musel každé z nich zajistit dostatek jídla, oděvu a neomezovat její manželská práva, což se projevovalo také v otázce dědictví synů každé ženy (viz. Ex 21,10). Jestliže se nemilované ženě narodil syn dříve než ostatním, musel manžel uznat jeho prvorozené práva (viz. Dt 21,15-17). V polygamním manželství zajišťovala

⁵⁶ Srov. M. BALABÁN: *Jímavé portréty biblických žen (Milovnice, trpitelky, bojovnice i kněžky noci)*, Praha: Kalich, 2009, str.10.

⁵⁷ Srov. Eds. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Kobięty i kobięcość“ in *Słownik tła Biblii*. s. 339.

⁵⁸ Srov. K. CVEKLOVÁ. *Velké matky Izraele*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, katedra biblických věd. Vedoucí práce Pavel Větrovec, 2012. s. 9.

⁵⁹ Srov. Eds. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Kobięty i kobięcość“ in *Słownik tła Biblii*. s. 339.

⁶⁰ Srov. K. CVEKLOVÁ. *Velké matky Izraele*. Bakalářská práce. s. 9.

⁶¹ Srov. A. LAIFROVÁ. *Postavení žen ve Starém zákoně*. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci, fakulta pedagogická. Vedoucí práce Miloš Raban, 2007. s. 22.

roli paní domu hlavní manželka, která měla výsadní postavení mezi vedlejšími ženami.⁶²

O postavení ženy v manželství vypovídá také otázka rozvodu. Ačkoliv Mojžíšův zákon dovoľoval muži rozvést se se ženou, ona sama nemohla nikdy požádat o rozvod.⁶³ Stačilo, že se manželka muži zprotivila a on jí mohl vystavit rozlukový list a vykázat ji z domu. Jednalo se o veřejný dokument, který dovoľoval ženě opětovně uzavřít sňatek, už si jí však nikdy nemohl vzít muž, který se s ní rozvedl (viz. Dt 24,4). Od vdané ženy se v manželství vyžadovala naprostá věrnost. Pokud tedy důvodem rozvodu bylo obvinění z cizoložství, byl případ prošetřen a jestliže se vina potvrdila, byla žena ukamenována. Muži však bylo zakázáno cizoložit pouze s vdanou ženou, tehdy byli ukamenováni oba dva.⁶⁴

Ve starověkém světě jen velmi výjimečně nalezneme ženu – královnu, která by byla právoplatnou vládkyní se stejnou mocí jako král.⁶⁵ V království Izraele ať už hovoříme o sjednoceném království nebo po rozdělení o Judském a Izraelském království, nevíme o žádné královně, která by se dostala k moci legální cestou.⁶⁶ Také tento fakt jistě vychází z modelu podřízenosti ženy vůči muži.

Když Starý zákon mluví o královně, má tím na mysli buď královu hlavní manželku, vládkyni nebo královu matku.⁶⁷

Od královny hlavní manželky se očekávalo, že bude ozdobou královského dvora a svého manžela.⁶⁸ Neměla žádné zvláštní pravomoci. V tomto postavení se nacházela také královna Vašti a později Ester, jak jsme již poznamenali výše. Cílem uzavření sňatku bylo navázání politicky výhodných vztahů s jinými národy.⁶⁹ V některých případech však hlavní manželka zastupovala krále v důležitých vládních záležitostech a měla rozsáhlé pravomoci.⁷⁰ Příkladem takovéto bohužel nechvalně známé královny je Jezábel, dcera Etbaala krále Sidonu, kterou si vzal za manželku izraelský král Achab. Zdá se, že byl slabým, lehce ovladatelným

⁶² Srov. Eds. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Życie rodzinne“ in *Słownik tła Biblii*. s. 336.

⁶³ Srov. T. S. FRYMER - KENSKY. „Kobiety“ in *Encyklopedia biblijna*. s. 554.

⁶⁴ Srov. M. KLAŠKOVÁ. *Postavení ženy ve Starém zákoně* [online]. [cit. 2019-04-10]. Dostupné na: <http://biblickedilo.cz/bible-v-liturgii/liturgicky-rok-c/postaveni-zeny-ve-starem-zakone/>

⁶⁵ Srov. F. S. FRICK. „Królowa“ in *Encyklopedia biblijna*. s. 586.

⁶⁶ Srov. Ed. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Formy sprawowania władzy“ in *Słownik tła Biblii*. s. 282.

⁶⁷ Srov. F. S. FRICK. „Królowa“ in *Encyklopedia biblijna*. s. 586.

⁶⁸ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALAS. „Pierwsza księga królewska“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu*. s. 396.

⁶⁹ Srov. F. S. FRICK. „Królowa“ in *Encyklopedia biblijna*. s. 586.

⁷⁰ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALAS. „Pierwsza księga królewska“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu*. s. 396.

člověkem, a tak se nelze divit, že jím jeho rázná žena manipulovala a měla značný vliv na jeho rozhodování a panování (viz. 1Krl 19,1-2).

Dále můžeme chápat královnu jako vládkyni. Jedná se o ženu nebo matku krále, která nastoupila na trůn po jeho smrti a vládla místo něj.⁷¹ V Judském království známe příklad takovéto královny, která si však cestu k moci vydobyla skrze smrt a násilí. Je jí Atalja, matka krále Achazjáše, která si po jeho smrti šest let uzurpovala právo vládnout. Nakonec sama byla zabita poté, co se ukázalo, že jeden z jejích vnuků Joáš přežil kruté vraždění a může právoplatně nastoupit na královský trůn (srov. 2Krl 11,1-16).

Ne všechny královny matky však tak toužily po moci, aby kvůli tomu odstraňovaly z cesty své vlastní děti. Královna matka mohla mít po smrti svého manžela na nového krále svého syna značný vliv a mohla mu být cennou pomocí zvláště díky svým bohatým zkušenostem.⁷² O důležitosti a úctě vůči králově matce svědčí také fakt, že bibličtí autoři, kteří popisují období vlády 200 různých králů Judska od Šalomouna do vyhnanství, pouze jednou nevzpomínají o králově matce.⁷³ Z toho nám dále vyplývá, že královna matka byla zvláště vážená v Judském království v protikladu k Izraelskému, kde se jméno matky krále neuvádí.⁷⁴ Vůbec první z králů, který dal své matce oficiální titul, byl Šalomoun. Batšeba zasedala po jeho pravici a král si velmi vážil jejich rad (viz. 1Krl 2,19).

2. 2 Židovská dívka Ester

Poprvé se setkáváme s postavou Ester ve druhé kapitole knihy. V Septuagintě i textu A najdeme její jméno v podobě Esthér.⁷⁵ Toto jméno je odvozeno od babylonské bohyně Ištar nebo také od perského stareh – hvězda. Pro hebrejsky mluvícího člověka zní ve jménu Ester sloves *skrýt*. Tvar první osoby jednotného čísla, *skrýji*, obsahuje souhlásky tohoto jména.⁷⁶ Za ním se skrývá židovská dívka, která je v textu nejprve nazvána hebrejským jménem Hadasa, tedy myrta. Odráží

⁷¹ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALAS. „Pierwsza księga królewska“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu*. s. 396.

⁷² Srov. Tamtéž. s. 396.

⁷³ Srov. Eds. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Kobiety i kobiecość“ in *Słownik tła Biblii*. s. 348.

⁷⁴ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALAS. „Pierwsza księga królewska“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu*. s. 396.

⁷⁵ Srov. Kniha Ester: v řeckých verzích. s. 44.

⁷⁶ Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. s. 68.

tak skutečnost, že Židé ve vyhnanství často nosili dvě jména – židovské a cizí.⁷⁷ Dvě jména mohla také vystihovat dvojí Esterinu roli v celém příběhu. Stala se sice perskou královnou, ale přitom zůstává Židovkou.⁷⁸

S Ester se seznamujeme v kontextu její rodiny a židovských kořenů, které sahají až ke králi Saulovi.⁷⁹ Ačkoliv dívka ztratila oba rodiče, vyrůstala s mužem, který ji zastoupil otce, se svým strýcem Mordokajem. Podle septuaginty dokonce zamýšlel vzít si Ester za ženu.⁸⁰ Navazuje tak na starověký zvyk, kdy se adoptovaná dívka stávala manželkou svého adoptivního otce, jakmile dospěla.⁸¹ I poté, co je Ester vzata do královského harému a stává se královnou, prokazuje vůči Mordokajovi oddanou poslušnost. Dbá na jeho rady, když ji nařizuje, aby zatím nemluvila o svém židovském původu (viz. Est 2,10) a také když ji vyzývá, aby se u krále přimluvila za svůj národ (viz. Est 4,8).

2. 2. 1 Dcery a nevěsty ve Starém zákoně

Ester v příběhu poznáváme jako mladou dívku, Mordokajovu adoptivní dceru a současně jako jeho potenciální budoucí nevěstu. Podívejme se, jaké zastávala dcera postavení ve své rodině, a jaké panovaly v Izraeli zvyky ohledně námluv a svatby.

Pro rodiče neměla dcera takový význam jako syn, proto v rodině zastávala spíše nízké postavení.⁸² Syn (zvláště prvorozený) byl ceněn jako opora matky v případě otcovy smrti, a hlavně jako dědic a pokračovatel rodu, naopak dcera byla vnímána jako pracovní síla v domácnosti. Zatímco synové byli od svých otců zaučováni do řemesla a poučováni o náboženských zvyklostech a dějinách Izraele, dcery od svých matek získávaly praktické dovednosti týkající se domácnosti.⁸³

Shodně s modelem podřízenosti ženy vůči muži měl otec právní zodpovědnost a nadvládu nad svojí dcerou až do chvíle svatby, kdy ji přebíral

⁷⁷ Srov. I. NOWELL – T. CRAVEN – D. DUMM. „The Book of Esther“ in *The New Jerome Biblical Commentary*. s. 378.

⁷⁸ Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. s. 68.

⁷⁹ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALAS. „Księga Estery“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu*. s. 546.

⁸⁰ SPK. *Výklady ke Starému zákonu. II, (Joz-Est)*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. s. 700.

⁸¹ Srov. *Kniha Ester: v řeckých verzích*. s. 44.

⁸² Srov. A. LAIFROVÁ. *Postavení žen ve Starém zákoně*. s. 33.

⁸³ M. BIČ. *Ze světa Starého zákona I*. Praha: Kalich, 1986, s. 260.

manžel dívky.⁸⁴ Mojžíšův zákon dokonce otci dovoloval prodat dceru do otroctví, v tomto případě však také zákon dívku chránil.⁸⁵ Nesmělo s ní být zacházeno, jak s jinými otroky a nemohla být prodána cizímu lidu (viz. Ex 21,7-8).

Některé biblické příběhy poukazují na to, že prvorozená dcera zastávala v rodině výsadní postavení. Příkladem může být příběh o Jákobovi, kde prvorozená Lea má vládu nad svojí mladší sestrou Ráchel (viz. Gn 29,26). Mojžíšův zákon také stanovoval dědická práva pro dcery. V případě, že otec neměl mužského potomka, mohlo dědictví přejít na dcery (viz. Nm 27,8). Ty se však musely vdát za muže ze svého kmene (viz. Nm 36,6).

Již ve dvanácti letech byla dívka považována za dospělou a mohla se vdát.⁸⁶ Obvykle rodiny budoucích manželů uzavíraly manželskou smlouvu (viz. Tób 7,14). Muž nebo jeho rodina získávali nevěstu koupí od jejího otce (viz. Ex 22,16-17; Dt 22,28-29). Kupní cena byla stanovena na padesát stříbrných šekelů. Zásnuby se staly právoplatnými ve chvíli zaplacení celé částky, tzv. moháru.⁸⁷ Znamenalo to, že dívka přechází do vlastnictví svého manžela a stává se součástí jeho rodiny.⁸⁸

Některé biblické příběhy nám přibližují zvyky ohledně dojednávání sňatku. Tak například příběh o Jákobovi poukazuje na to, že ženich se mohl jít o nevěstu ucházet sám a místo vyplacení peněžní částky si ji mohl odpracovat ve službě (viz. Gn 29). Naopak příběh o hledání vhodné nevěsty pro Izáka ukazuje častější zvyk, kdy uzavření sňatku dojednával ženichův otec nebo jeho zástupce (viz. Gn 24). Jak sám text napovídá, velmi často se ženich s nevěstou viděli poprvé v den svatby. Nevěsta obvykle dostávala od ženichovy rodiny dary (viz. Gn 24,22). Na příběhu Rebeky dokonce vidíme, že někdy se rodina dívky ptala, zda se sňatkem souhlasí (viz. Gn 24,57-58). Takovéto případy však ve Starém zákoně tvoří spíše výjimku, neboť přijmout nebo odmítnout nabídku k sňatku za svoji dceru mohl pouze otec.⁸⁹

Svatba trvala obvykle celý týden a její největší událostí byl svatební průvod. Ženich doprovázen hosty si při něm odváděl nevěstu zahalenou závojem z domu rodičů do svého domu. Konal se večer v první den oslav a byl doprovázen hudbou,

⁸⁴ Srov. Eds. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Życie rodzinne“ in *Słownik tła Biblii*. s. 333.

⁸⁵ Srov. B. L. EICHLER. „Niewolnictwo na starożytnym wschodzie“ in *Encyklopedia biblijna*. s. 825.

⁸⁶ Tamtéž. s. 333.

⁸⁷ Srov. A. LAIFROVÁ. *Postavení žen ve Starém zákoně*. s. 14.

⁸⁸ Srov. Eds. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Małżeństwo i rozwód“ in *Słownik tła Biblii*. s. 354.

⁸⁹ Srov. A. LAIFROVÁ. *Postavení žen ve Starém zákoně*. s. 17.

zpěvem a tancem.⁹⁰ Od rodičů a hostů dostával manželský pár požehnání, jehož podstatou bylo, aby je Bůh v budoucnu hojně obdařil potomky.⁹¹

Od mladé dívky se očekávalo, že zachová panenství až do dne svatby.⁹² Ne vždy se to však podařilo. Mojžíšův zákon stanovuje rozdílně tresty podle toho, zda dívka byla znásilněna, zda se jednalo o svobodnou ženu či zasnoubenou a zda byla ve městě, kde mohla volat o pomoc, nebo mimo ně (viz. Dt 22,22-29).

2. 3 Královna Ester

Jedním ze zlomových momentů knihy Ester je chvíle, kdy se z obyčejné židovské dívky stává královna Persie. Tento dějový zvrat nám může připomínat pohádkový motiv Popelky. Historicky je však velmi nepravděpodobné, že by se perskou královnou stala židovská dívka, neboť podle zpráv řeckého historika Herodota musely být perské královny vybírány z jedné ze sedmi královských rodin. Ester se však dostává do postavení, v němž bude moci později bojovat o život svého národa.⁹³

2. 3. 1 Prorokyně a válečné hrdinky ve Starém zákoně

Kromě královny Ester se ve Starém zákoně setkáváme s celou řadou dalších žen, které zastávaly v dějinách svého národa významné role. Jsou mezi nimi nečetné ženy, které měly dar proroctví. Písmo svaté nám také podává jména a popisuje činy několika žen, které se díky svým politickým a válečným schopnostem zasloužily o vítězství svého národa nad nepřáteli.⁹⁴

Ačkoliv mužských proroků lze nalézt ve Starém zákoně mnohem více, je na ně kladen větší důraz a je jim věnován mnohem větší prostor, přesto alespoň v některých starozákonních knihách jsou zmíněny i postavy prorokujících žen. Jejich význam nebyl nijak podřadný v porovnání s muži - proroky, neboť byly stejně jako oni ke své službě pověřeni přímo od Boha.⁹⁵

⁹⁰ Srov. Eds. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Mażeństwo i rozwód“ in *Słownik tła Biblii*. s. 354.

⁹¹ Srov. Tamtéž. s. 354.

⁹² Srov. T. S. FRYMER - KENSKY. „Kobiety“ in *Encyklopedia biblijna*. s. 553.

⁹³ Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. s. 75.

⁹⁴ Srov. Eds. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Kobiety i kobiecość“ in *Słownik tła Biblii*. s. 346.

⁹⁵ Srov. A. LAIFROVÁ. *Postavení žen ve Starém zákoně*. s. 38.

Podle některých tradic hrály prorokyně důležitou roli zvláště v raném období dějin Izraele.⁹⁶ Mezi nejznámější prorokyně tohoto období můžeme zařadit Miriam, sestru Mojžíše a Árona, která šla v čele radostných oslav z Božího vítězství nad Egypťany (viz. Ex 15,20). Bývá považována také za autorku oslavné písně opěvující toto vítězství.⁹⁷ V knize Soudců se setkáváme s prorokyní Debórou, ženou Lapidotovou. Byla nejen v roli prorokyně, ale také soudkyně Izraele. Už jen díky této pozici, kterou jako žena zastávala je patrné, že musela být mezi lidmi váženou a respektovanou osobou. Ještě více se proslavila tím, že předpověděla zničení nepřátelské Síserovy armády, jeho smrt z rukou ženy a sama přitom doprovázela velitele vojsk Báraka (viz. Sdc 4,4-24).

Z pozdějšího období Izraele známe prorokyni Chuldu, ke které se slovo Hospodinovo stalo v době vlády krále Jošijáše. Víme o ní, že její manžel se jmenoval Šalúm a bydlela v Jeruzalémě. Tehdy byla ve svatyni nalezena a čtena kniha Zákona. Kněží přišli k Chuldě, aby se jí otázali, co Bůh očekává od národa. Později se celý národ v čele s králem Jošijášem snažil vyplnit všechny příkazy, které jim Bůh sdělil jejími ústy (viz. 2Krl 22,14-20).

V příběhu o soudkyni Debóře figuruje ještě jedna ženská postava a tou je Jáel, žena Kénijce Chebera. Tato statečná žena nabídla veliteli nepřátelských vojsk Síserovi úkryt v jejím stanu. Ačkoliv Sísera jako host by neměl sám o nic prosit, požádal Jáel, aby mu dala napít vody a bděla u vchodu do stanu. Poté co vojevůdce usnul, mu Jáel přebila hlavu stanovým kolíkem. Jistě že zavraždění hosta nebylo běžným jevem izraelského pohostinství. Avšak v tomto případě byl tento čin ospravedlněn tím, že Sísera představoval reálné ohrožení pro ni i celý národ.⁹⁸ Ačkoliv vyprávění o činu Jáel je věšnován menší prostor této kapitoly, než předchozímu příběhu o Debóře a Bárakovi, přesto je její postava důležitá, neboť ona naplnila Debóřino proroctví o tom, že Hospodin vydá Síseru do rukou ženy (viz. Sdc 4).

V knize Soudců nalezneme zmínku ještě o jedné anonymní ženě, která pomohla v obraně svého města Tebes před útokem Abímeleka a jeho vojska. Uprostřed města stála věž, kam se ukryli všichni místní obyvatelé. Poté co se vojevůdce přiblížil k jejímu vchodu, aby zde založil požár, tato žena mu hodila na

⁹⁶ Srov. R. R. WILSON. „Prorokini“ in *Encyklopedia biblijna*. s. 992.

⁹⁷ Srov. Tamtéž. s. 992.

⁹⁸ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALAS. „Księga Sędziów“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu*. s. 271.

hlavu mlýnský kámen, který mu rozrazil lebku. Smrt z rukou ženy byla pro Abímeleka takovým ponížením, že vyzval svého zbrojnoše, aby ho usmrtil mečem (viz. Sdc 9,50-57). Ještě další pokolení si připomínali čin této ženy (viz. 2Sam 11,21).

Velmi známou a výraznou postavou ženy jako válečné hrdinky a vůdkyně je jistě krásná zbožná vdova Júdit. Její příběh vítězství nad asyrským vojevůdcem Holofernem nám popisuje celá biblická kniha nazvaná jejím jménem. Je možné, že inspirací příběhu o Júdit mohly být již zmíněné postavy Debóry a Jáel.⁹⁹ Asyřané obklíčili izraelská města a znemožnili jim přístup k vodě a jídlu. Židé měli pět dní, aby se vzdali. Júdit však vyzvala obyvatele města Betúlie, aby důvěřovali, že Bůh jim dá vítězství. Poté se přikrášlila tak, aby ještě zdůraznila svoji krásu a vydala se za Holofernem. Vojevůdce její krása učarovala. Poslední noc před vypršením lhůty s ním Júdit zůstala sama. Když Holofernés v podnapilém stavu usnul, vzala meč, uťala mu hlavu a vrátila se s ní do Betúlie. Když ráno Asyřané našli svého vůdce mrtvého, Židé lehce zvítězili.¹⁰⁰

⁹⁹ Srov. M. WOJCIECHOWSKI. „Judyta“ in *Niewastę dzielną kto znajdzie? Rola kobiet w biblijnej historii zbawienia*. KUL: Lublin, 2016. s. 144.

¹⁰⁰ Srov. Eds. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Kobiety i kobiecość“ in *Słownik tła Biblii*. s. 347.

3. KRÁSA ŽEN V KNIZE ESTER

V této kapitole se budeme dívat na Vašti a Ester v kontextu jejich krásy. Abychom však tento aspekt lépe vystihli podíváme se na něj nejprve v širším starozákonním kontextu.

V Písmu svatém není krása u jednotlivých žen podrobněji popsána. Autor se často omezuje na konstatování, že jistá žena byla krásná. Biblická koncepce krásy tak připouští mnoho různých interpretací.¹⁰¹ Nyní se budeme snažit hledat odpovědi na otázky, v čem spočívá biblická krása, jak je vnímána, jaké má podoby.

V knihách Starého zákona nalezneme mnoho žen, o kterých je zmíněno, že byly krásné. Patří mezi ně například Sáráj (viz. Gn 12,11), Rebeka (viz. 24,16; 26,7), Lea a Ráchel (viz. Gn 29,17), Davidovy ženy Abígajil (viz. 1Sam 25,3) a Bat-šeba (viz. 2Sam 11,2), jeho dcera Tamar (viz. 2Sam 25,3), Abšalóмова dcera Tamar (viz. 2Sam 14,27), Šúnemanka Abíšag (viz. 1Krl 1,3-4), královna Vašti (viz. Est 1,11), Ester (Est 2,7; 5,1a.1b), Júdit (Júd 8,7; 10,7.19.23; 12,13), Zuzana (Dan 13,2.31-32). Krásu Milé opěvuje na mnoha místech také Píseň písní (viz. Pís 1,5.15).

My se však zaměříme na pojetí krásy pouze u některých z těchto žen. Jmenovitě budeme pojednávat o kráse Sáráj (Gn 12,10-13), Rebeky (Gn 24,16), Ley a Ráchel (Gn 29,17). Tyto čtyři ženy jsou pramatkami izraelského národa, a tudíž také určitým prototypem dalších starozákonních žen. Mnohá místa ve Starém zákoně se na ně odvolávají (viz. Rút 4,11).

První z těchto pramatek je Sáráj.¹⁰² O její kráse se hovoří ve dvanácté kapitole knihy Genesis v souvislosti s odchodem Abrama do Egypta.

I nastal v zemi hlad. Tu Abram sestoupil do Egypta, aby tam pobýval jako host, neboť na zemi těžce doléhal hlad. Když už se chystal vejít do Egypta, řekl své ženě Sáráji: „Vím dobře, že jsi žena krásného vzhledu. Až tě spatří Egypťané, řeknou si: 'To je jeho žena.' Mne zabijí a tebe si ponechají živou. Říkej tedy, že jsi mou sestrou, aby se mi kvůli tobě dobře dařilo, a abych tvou zásluhou zůstal naživu (Gn 12,10-13).“

¹⁰¹ Eds. J. I. PACKER – M. C. TENNEY. „Kobięty i kobięcość“ in *Słownik tła Biblii*. s. 343.

¹⁰² Abramovi a Sáráj změnil Bůh jména na Abrahám a Sára teprve později v Gn 17,5.15.

Je zajímavé, že Sára je zde popsána jako *žena krásného vzhledu (Gn 12,11)*, ačkoliv v té době již měla 65 let (byla o 10 let mladší od Abrama).¹⁰³ Abram si je vědom krásy své ženy a také toho, že bude pro Egypťany velmi přitažlivá (viz. Gn 12,11-12). Vždyť mít tak krásnou ženu pro ně znamenalo zajistit si přízeň božstva. Sárčina krása značí pro Abrama nebezpečí a riziko, ale stává se i prostředkem k obraně.¹⁰⁴ Ze strachu o svůj život ji vydává za svoji sestru (viz. Gn 12,13). Na druhou stranu se mu však v Egyptě díky její kráse dobře daří (viz. Gn 12,15-16). Nakonec ale zasáhne Bůh. Aby ochránil Sárčinu čest, stihne faraonův dům těžkými ranami (viz. Gn 12,17). Výraz, který je zde užit k popsání Sárčina vzhledu neoznačuje půvab a přitažlivost v úzkém slova smyslu, nýbrž nám naznačuje, že Sárčina krása nespočívá ani tak v zachování půvabu z mládí, jako spíše ve způsobu bytí a vědomí si své důstojnosti. Takto mohla u druhých vyvolávat dojem výjimečné ženy.¹⁰⁵

Další krásnou ženou je Rebeka Sárčina snacha. Biblický příběh nám naznačuje, že tyto dvě ženy se spolu nesetkaly, neboť Rebeka byla přivedena jako manželka pro Izáka až po Sárčině smrti. Poprvé se o ní dozvídáme při jejím setkání s Abrahámovým služebníkem, který dostal za úkol najít vhodnou nevěstu pro Izáka. Krása představuje její základní charakteristiku.

Byla to dívka velmi půvabného vzhledu, panna, muž ji dosud nepoznal (Gn 24, 16).

Vnější půvab Rebeky je dán do úzké souvislosti s jejím panenstvím. Je patrné, že autor biblického textu tento aspekt u Rebeky zvláště zdůrazňuje. Předmanželské panenství se v Izraeli těšilo velké vážnosti, naopak celoživotní panenství bylo stavěno na úroveň neplodnosti, a tak bylo považováno za pokoření a důvod k pohrdání.¹⁰⁶ Také vyjádření „muž ji dosud nepoznal“ má souvislost s předchozím sdělením o Rebečině panenství. Výraz „poznat“ v Bibli neoznačuje intelektuální vědění, ale spíše skutečný žitý vztah. Znat někoho tedy znamená být s ním v hlubokém osobním vztahu. V případě muže a ženy se jedná o intimní poznání v manželském pohlavním styku.¹⁰⁷

¹⁰³ Srov. R. J. CLIFFORD – R. E. MURPHY. „The Book of Genesis“ in *The New Jerome Biblical Commentary*. s. 31.

¹⁰⁴ Srov. SPK. *Výklady ke Starému zákonu. I. Zákon (Gn-Dt)* Praha: Kalich, 1991. s. 77.

¹⁰⁵ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALAS. „Księga Rodzaju“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu*. s. 25.

¹⁰⁶ Srov. I. POTTERIE „Panictví“ in *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad, Křesťanská akademie, 1991. s. 313.

¹⁰⁷ Srov. J. CORBON – A. VANHOYE. „Poznat“ in *Slovník biblické teologie*. s. 360.

Na závěr se zmíníme o Ley a Ráchel, jež se postupně staly manželkami Rebečina mladšího syna Jákoba. Lea z důvodu svého prvorozenství (viz. Gn 29,26) a Ráchel z lásky (viz. Gn 29,30).

Lea měla mírné oči, Ráchel byla krásné postavy, krásného vzezření (Gn 29,17).

Popis obou sester na základě biblického úryvku tvoří určitý kontrast. U Ley se nedozvídáme nic o její vnější kráse ale pouze to, že měla mírné oči. Překlad výrazu, kterým jsou popsány Leiny oči, se různí. Někteří je překládají jako slabé, mdlé, mokravé, a vidí tedy v jejich očích záporné vlastnosti.¹⁰⁸ Jiní naopak tento výraz považují za vyjádření čistě pozitivní, které označuje oči jemné, křehké, bezbranné a citlivé.¹⁰⁹ Z kontextu je patrné, že ačkoliv ve starověku byly oči považovány za důležitý aspekt ženské krásy, Leiny přednosti ustupovaly do pozadí v porovnání se vzhledem půvabné Ráchel.¹¹⁰ U druhé sestry se nedozvídáme nic o očích, pouze o její vnější kráse, kterou si získala Jákobovo srdce. Ráchelina krása odkazuje na vlastnost příznačnou pro Boží vyvolené. Je popsána stejnými výrazy jako u Josefa (viz. Gn 39,6), Davida (viz. 1Sam 16,12) a mesiášského krále (viz. Žl 45,3).¹¹¹

3. 1 Krása královny Vašti

Nyní se vraťme zpět ke dvěma hrdinkám knihy Ester a podívejme se na to, co nám biblický autor říká o jejich kráse.

O charakteristice postavy královny Vašti ze samotného textu téměř nic nevíme. Jedinou charakteristikou, kterou nám o ní autor přímo podává je právě její krása. O Vašti a její kráse se hovoří v kontextu hostiny, kterou pořádal král Achašvéróš v zahradách svého paláce v Súsách nejprve pro své hodnostáře a poté pro obyvatele Sús. Král zde vystavuje na obdiv své bohatství a vyniká štědrostí (viz. Est 1,8). Také královna Vašti se podílí na velkorysosti svého královského manžela.¹¹² Pořádá hostinu, která je určena jen ženám (viz. Est 1,9). Král si byl dobře vědom vnějšího půvabu své manželky a chce *národům a velmožům ukázat její krásu, neboť byla půvabného vzhledu (Est 1,11)*. Tak jako se dříve chlubil svým

¹⁰⁸ Srov. SPK. *Výklady ke Starému zákonu. I.* s. 133.

¹⁰⁹ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALAS. „Księga Rodzaju“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu.* s. 45.

¹¹⁰ Srov. Tamtéž. s. 45.

¹¹¹ Srov. SPK. *Výklady ke Starému zákonu. I.* s. 133, 134.

¹¹² Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka.* s. 48.

bohatstvím a slávou, tak nyní hodlá ukázat krásu své ženy jako by ji považoval za další část svého bohatství a své velikosti.¹¹³ A tak poslední den hostiny značně posílený vínem posílá sedm svých dvořanů pro Vašti, která se má dostavit s královskou korunou (viz. Est 1,10-11).

3. 2 Krása židovské dívky Ester

Po nějaké době si král Achašvéróš vzpomněl na zapuzenou Vašti (viz. Est 2,1). Septuaginta a text A se naopak shodují v tom, že král na ni zapomněl.¹¹⁴ V každém případě je nutné najít novou „královnu krásy“, která zaujme její místo.¹¹⁵ Služebníci tedy králi navrhnou shromáždit do harému *dívky, panny půvabného vzhledu* (Est 2,2), z níž jednu učiní novou královnou. Za chvíli poté poznáváme Ester, která *byla krásné postavy a půvabného vzhledu* (Est 2,7).

Děj tedy spěje k tomu, že i ona se brzy nachází mezi krásnými dívkami v harému. Ve druhé kapitole se patrně nejvíce z celého příběhu hovoří o ženách, jejich kráse, krášlení, dozvídáme se také nejvíce o vztahu perského dvora k ženám. Ženy jsou zde vykresleny jako pasivní bytosti, od kterých se pouze očekává, že budou krásné. Rozhodující byl dojem, který měly vyvolat svým vzhledem. Text nám podrobně popisuje celý rok příprav, kdy měly dívky pomocí myrhových olejů, balzámů a mastí pečovat o své tělo. Teprve po ukončení této lhůty byly jednotlivě předvolány před krále. Tato souvislost ještě více zdůrazňuje, že král se zajímal především o jejich tělo.¹¹⁶

Z textu však také vyplývá, že Ester byla mezi všemi dívkami něčím výjimečná. Všimneme si toho zvláště v tom, jak si postupně získává přízeň druhých. Nejprve Hegaje, strážce žen, poté svého okolí, a nakonec získává i srdce samotného krále, a říše tak dostává novou královnu. To vše se děje samovolně bez jejího přičinění. Z textu lze soudit, že hlavním důvodem její přitažlivosti je její krásný vzhled,¹¹⁷ můžeme však také vytušit, že skrze její krásu nám autor poukazuje hlouběji na krásu jejího nitra.

¹¹³ Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. s. 51.

¹¹⁴ Srov. Kniha Ester: v řeckých verzích. s. 43.

¹¹⁵ Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. s. 59.

¹¹⁶ Srov. Tamtéž. s. 73.

¹¹⁷ Srov. A. KOHOUTKOVÁ. *Postava Ester v knize Ester*. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, katedra biblických věd. Vedoucí práce Adam Mackerle, 2009.

3. 3 Krása královny Ester

O kráse Ester se v knize pojednává opět v páté kapitole, kde nepozvána předstoupí před krále, aby se přimlouvala za svůj lid. Důvodem jejího počínání je královský dekret, který král vydal z podnětu nepřítele Židů Hamana. Podle znění dekretu mají být všichni Židé v perské říši dne 14 adaru vyhlazeni (viz. Est 3). Ester se o této tragédii dozvídá od Mordokaje, který ji prosí, aby se přimluvila u krále za svůj národ. Po třídní přípravě v postu a modlitbě je Ester připravena učinit tento riskantní krok (viz. Est 4).

Hebrejský text krásu Ester blíže nepopisuje a líčí moment Esterina vstupu ke králi stručně ve dvou verších, naopak řecká verze několikrát připomíná královninu neobyčejnou krásu, rozvádí děj o další podrobnosti, a proměňuje jej tak v živou dramatickou scénu.¹¹⁸

Rděla se nad rozkvětem své vlastní krásy a její obličej byl jasný a milý, ale její srdce bylo sevřeno strachem (Est 5,1b). Ester přichází před krále vznešeně oblečená v doprovodu dvou služek. V řecké verzi knihy více vyniká kontrast mezi kajícím oděvem, v němž se Ester postila a v úzkostech připravovala na tuto chvíli (viz. Est 4,17k), a mezi královským rouchem a všemi skvosty, kterými se nyní opět ozdobila (viz. Est 5,1a). Je patrné, že Ester dobře ví, jakými zbraněmi může získat královo srdce. Evidentně počítá se svojí přitažlivostí.¹¹⁹ Královské šaty a šperky mají za úkol její fyzickou krásu ještě více zvýraznit. Již jednou byla shledána krásnou v králových očích a nyní se stane totéž (viz. Est 2,17.5,1f-2b). V řeckém textu čteme, že *Bůh změnil králova ducha k mírnosti (Est 5,1e)*. Řecký autor tedy v této náhlé proměně zdůrazňuje Boží zásah, hebrejský text ji přisuzuje Esterině půvabu.¹²⁰

¹¹⁸ Srov. SPK. *Výklady ke Starému zákonu. V, Knihy deuterokanonické (nekanonické, apokryfní)*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. s.78

¹¹⁹ Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. s. 114.

¹²⁰ Srov. I. NOWELL – T. CRAVEN – D. DUMM. „The Book of Esther“ in *The New Jerome Biblical Commentary*. s. 380.

4. DŮSTOJNOST ŽEN V KNIZE ESTER

V této závěrečné kapitole pojednáme o důstojnosti u Vašti a Ester. Nejdříve však budeme hovořit o důstojnosti obecně, a to na základě první, druhé a třetí kapitoly knihy Genesis.

Abychom mohli lépe pochopit důstojnost ženy, musíme totiž o ní hovořit ve vztahu k jejímu partnerovi – muži. Ačkoliv každý z nich svoji důstojnost prožívá trochu jinak na základě odlišného mužství a ženství, přesto se podle Božího plánu doplňují a tvoří „jednotu dvou“.¹²¹ Jeden se tak stává vysvětlením druhého. Podívejme se tedy na to, co stanoví podstatu důstojnosti každé lidské bytosti, jak se tato důstojnost v lidském životě projevuje a také čím je narušována.

Bůh stvořil člověka jako svůj obraz, jak obraz Boží ho stvořil (Gn 1,27).

První biblická zpráva o stvoření (viz. Gn 1,1-2,4a) pojednává o stvoření světa v šesti dnech. Takto je vyjádřena hierarchie tvorů, která postupuje od méně dokonalých k dokonalejším.¹²² Člověk stvořený šestý den potom představuje vrchol celého řádu stvoření.¹²³ Stvoření člověka je jasně odlišeno od stvoření ostatních tvorů, protože pouze člověk je stvořen k Božímu obrazu. Tento fakt tvoří základ osobní důstojnosti každého jedince. Člověk není něco, nýbrž někdo. Spolu s ostatními živými tvory je člověk stvořen jako bytost tělesná. Tělesnost je součástí lidské identity, a proto se i tělo podílí na důstojnosti Božího obrazu.¹²⁴

V dějinách vyvstávala otázka, zda se má toto stvoření k Božímu obrazu chápat tělesně či duchovně. Toto rozlišení však stojí mimo správné chápání tohoto pojetí. Člověk byl stvořen jako bytost – osoba, která jako celek stojí před Stvořitelem. Člověk není otrokem, nepodílí se na životě božstva ani není odkázán na obrazy bohů, nýbrž je ztělesněním a plným vyjádřením pravdy, lásky, moci Stvořitele. Výraz „obraz“ chce tedy podtrhnout to, co činí člověka člověkem, tedy osobní vztah s Bohem.¹²⁵

¹²¹ Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem: O důstojnosti a povolání ženy*. Praha: Zvon, 1992. s. 9.

¹²² Srov. *Katechismus katolické církve*. Praha: Zvon, 1995. čl. 342.

¹²³ Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem: O důstojnosti a povolání ženy*. s. 7.

¹²⁴ Srov. *Katechismus katolické církve*. čl. 343, 357, 364.

¹²⁵ Srov. SPK. *Výklady ke Starému zákonu, I*. s. 25.

Jako muže a ženu je stvořil (Gn 1,27).

Člověk je stvořen jako muž a žena.¹²⁶ Oba dva jsou však osobou ve stejné míře.¹²⁷ Oba jsou chtěni Bohem jak v dokonalé rovnosti jako lidské osoby, tak v jejím vlastním bytí muže a ženy.¹²⁸ O rovnosti mezi mužem a ženou z hlediska lidství vypráví také druhý popis stvoření (viz. Gn 2), kdy je muž mezi všemi živými tvory sám, nenalézá k sobě vhodnou pomoc. Žena je stvořena z mužova žebra a postavena jako druhé „já“, jako partnerka. V muži vyvolává úžas a on v ní okamžitě poznává *tělo z jeho těla a kost z jeho kostí (viz. Gn 2,23).*

Není dobré, aby byl člověk sám (Gn 2,18).

Bůh ví, že pro člověka není žádný dosud stvořený tvor vhodnou pomocí. Potřebuje někoho, v němž bude nacházet sám sebe a v němž bude zakoušet hloubku vztahu, který by byl odleskem jeho vztahu s Bohem. Není to však člověk, který by sehrál při stvoření své životní partnerky aktivní roli, nýbrž biblický text jasně zdůrazňuje iniciativu a dílo Boha Stvořitele. Muž spí, zatímco Bůh tvoří z jeho žebra ženu (Gn 2,21-22). Žena se tak stává pro člověka darem. Bůh ji k člověku přivádí a on ji z Božích rukou přijímá.¹²⁹ Muž a žena jsou tedy stvořeni jeden pro druhého, jsou si vzájemnou pomocí a doplňují se.¹³⁰ Člověk tedy může existovat jen jako „jednota dvou“ ve vztahu k druhé osobě. V této „jednotě dvou“ jsou muž a žena od počátku povoláni k tomu, aby nejen žili „vedle sebe“, ale „spolu“, aby žili jeden pro druhého.¹³¹ Vrcholem jejich vzájemného darování se je manželství, kde se stávají jedním tělem a skrze svoji plodnost jsou živým obrazem Božího stvořitelského díla.¹³² V manželství muž a žena tvoří společenství lásky, a tak do světa promítají ono společenství lásky, které žijí osoby Nejsvětější Trojice.¹³³

*Podmaňte si ji [zemi] a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským
ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe (Gn 1,28).*

¹²⁶ Srov. SPK. *Výklady ke Starému zákonu*, I. s. 26.

¹²⁷ Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. s. 7.

¹²⁸ Srov. *Katechismus katolické církve*. čl. 369.

¹²⁹ Srov. SPK. *Výklady ke Starému zákonu*, I. s. 33, 34.

¹³⁰ Srov. *Katechismus katolické církve*. čl. 372.

¹³¹ Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. s. 9, 10.

¹³² Srov. FRANTIŠEK. *Amoris Laetitia: Radost z lásky*. Praha: Paulínky, 2016. s. 13.

¹³³ Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. s. 9.

Člověka jako jediného z celého stvoření Bůh učinil pro něho samotného, aby Boha miloval a sloužil mu.¹³⁴ K tomu jej Bůh obdařil rozumem a svobodou a svěřil mu vládu nad zemí a veškerým živým tvorstvem (Gn 1,28). Člověk se tak stává pánem světa a zpřítomňuje Boha v něm.¹³⁵ Tuto vládu stvrzuje tím, že dává zvířatům jména (Gn 2,19). Podmanění je jedním z projevů důstojnosti člověka, jež opět vychází z podobnosti mezi ním a Bohem.¹³⁶ Člověk se však v žádném případě nesmí stavět na místo Boha.

Práce nemá svůj původ ve hříchu, ale naopak je součástí důstojného lidského života.¹³⁷ Již na počátku Bůh usadil člověka do zahrady Edenu, aby ji obdělával a chránil (Gn 2,15). Tato služba člověka je radostná a svobodná.¹³⁸ Svoji prací člověk pokračuje ve Stvořitelově díle a naplňuje Jeho vůli. Lidská práce je tedy obrazem činnosti samotného Boha.¹³⁹

Had ženu ujišťoval: „Nikoli, nepropadnete smrti. Bůh však ví, že v den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči a budete jako Bůh znát dobré i zlé (Gn 3,4-5).“

Abychom dokázali správně pochopit, čím je hřích, potřebujeme si nejprve uvědomit hloubku vztahu mezi Stvořitelem a člověkem podle prvotního Božího záměru.¹⁴⁰ Člověk byl stvořen ve stavu svatosti. Když jej Bůh tvoří podle svého obrazu, dává mu tak plnost dobra, která pramení z účasti na jeho vlastním životě.¹⁴¹ Vztah mezi člověkem a Bohem není pouze vztahem závislosti, ale vztahem opravdového přátelství-z něj pramení důstojnost každé lidské bytosti.

Ve scéně „pokusení“ ďábel překrucuje Boží slovo a klade lidem před oči obraz Boha-soupeře, který je zistný, nedůstojný, zaměstnaný starostí o svou vlastní ochranu před svým stvořením. Muž a žena podlehli našeptávání ďábla a chtějí nyní sami rozhodovat o tom, co je dobré a co je zlé (viz. Gn 3). Prohlašují se tak za vlastní pány.¹⁴² Hřích tedy vede k přerušení původní jednoty s Bohem. Tak jako podobnost se Stvořitelem se projevuje ve vztahu s Ním, tak nepodobnost se projevuje ve zlu, které je přítomno v dějinách světa. Člověk si nese následky svého hříchu. Namáhavou prací si má opatřovat své živobytí (viz. Gn 3,17-19), žena bude

¹³⁴ Srov. *Katechismus katolické církve*. čl. 356, 358.

¹³⁵ Srov. X. LÉON – DUFOUR. „Člověk“ in *Slovník biblické teologie*. s. 70.

¹³⁶ Srov. Tamtéž. s. 70.

¹³⁷ Srov. FRANTIŠEK. *Amoris Laetitia*. s. 19.

¹³⁸ Srov. SPK. *Výklady ke Starému zákonu, I*. s. 32.

¹³⁹ Srov. P. SURGY – J. GUILLET. „Práce“ in *Slovník biblické teologie*. s. 366, 367.

¹⁴⁰ Srov. *Katechismus katolické církve*. čl. 386.

¹⁴¹ Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. s. 13.

¹⁴² Srov. S. LYONNET. „Hřích“ in *Slovník biblické teologie*. s. 128.

v bolestech rodit své děti (viz. Gn 3,16) a lidský život se skončí smrtí, kdy se člověk vrátí do prachu země, z něhož byl vzat (viz. Gn 3,19). Neznamená to však, že skrze nepodobnost hříchu byla podobnost s Bohem v člověku nenávratně zničena. Byla pouze umenšena a zatemněna.¹⁴³ Hříchem tedy člověk svoji důstojnost pošlapal a pohrdl jí, nezničil ji však definitivně.

Budeš dychtit po svém muži a on nad tebou bude vládnout (Gn 3,16).

Hřích však nevede pouze k porušení původní jednoty ve vztahu s Bohem, ale také k porušení jednoty ve vzájemném vztahu mezi mužem a ženou.¹⁴⁴ Jak již bylo řečeno výše, existuje mezi nimi vztah rovnosti. „Být mužem“ a „být ženou“ je dobrá a Bohem chtěná skutečnost.¹⁴⁵ Hřích však tento rovnocenný vztah v odlišnosti pokřivil a učinil z ženy bytost podřízenou muži.¹⁴⁶ Na místo vzájemného darování se ve společenství lásky, přichází dychtění a nadřazenost, která je velkou hrozbou zvláště pro ženu. Hrozí totiž, že se žena stane předmětem „vlády“ a „vlastnictvím“ muže. Porušení tohoto stavu se však bytostně dotýká obou – muže i ženy a je závažným otřesem důstojnosti každého z nich.¹⁴⁷

4. 1 Důstojnost královny Vašti

O důstojnosti Vašti text vůbec nemluví, můžeme ji však vystihnout na základě jejího rozhodnutí, neboť *královna Vašti se zdráhala přijít, jak ji vzkázal král po dvořanech (Est 1,12)*. Dává tak najevo nezávislost na svém královském manželovi i smysl pro vlastní důstojnost.¹⁴⁸ Abychom její postoj lépe pochopili, podívejme se nejdříve, co pro ni králův rozkaz mohl znamenat.

Podle nejradikálnějšího komentáře se Vašti měla dostavit pouze s královskou korunou, tedy jinak nahá.¹⁴⁹ Zdá se však, že není úplně nutné hledat v králově rozkazu sexuální podtext. V perské kultuře chodily ženy se zahalenými tvářemi, aby nebyly vystaveny zvědavým pohledům. Také harém byl dobře střežen a podle

¹⁴³ Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. s. 14.

¹⁴⁴ Srov. Tamtéž. s. 14.

¹⁴⁵ Srov. *Katechismus katolické církve*. čl. 369.

¹⁴⁶ Srov. X. LÉON – DUFOUR. „Žena“ in *Slovník biblické teologie*. s. 639.

¹⁴⁷ Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. s. 15, 16.

¹⁴⁸ Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. s. 51.

¹⁴⁹ Srov. Tamtéž. s. 52.

zákona bylo zakázáno dívat se do tváří žen, které patřily králi.¹⁵⁰ Další intuici můžeme spatřovat ve zvyklostech královských hostin. Je možné, že některé úseky těchto hostin byly společné a jiné oddělené.¹⁵¹ Královské manželky se sice účastnily hostiny, avšak jen do chvíle, než hosté začali pít víno. V tom okamžiku byly na hostině přítomny pouze konkubíny a harémové ženy.¹⁵² Královna byla předvolána na hostinu poslední den tedy ve vrcholném okamžiku, kdy jsou hosté již podnapilí a jsou zde přítomny pouze konkubíny a harémové ženy. Svoji účastí by se tedy Vašti degradovala do role jedné z nich.

Ať už tedy obsahem králova rozkazu bylo myšleno cokoliv, pro Vašti byl v rozporu s její důstojností královny, ale také s důstojností ženy. Jistě nejednala unáhleně, jako královna dobře věděla, jak těžkého provinění se dopouští, když odmítá králi poslušnost. Vždyť vůle perského krále byla chápána jako neměnný zákon. Pravděpodobně jejím trestem za neposlušnost nebyla exekuce ani rozvod. Královna byla degradována v královském harému a nemohla oficiálně předstoupit před krále. Rozsudek ji zbavil vlády, prestiže, ale také všech možností, jak si získat královu náklonnost.¹⁵³ Avšak ani královská koruna, její postavení u dvora, privilegia a vláda pro ni nepředstavovaly tak vysokou hodnotu jako její důstojnost.¹⁵⁴ Odmítnutí královny Vašti je chápáno jako pozitivní čin.

4. 2 Důstojnost židovské dívky Ester

Zásadní vědomí o své důstojnosti Ester patrně získala výchovou v rodině. Nevíme jistě, zda mezi ní a Mordokajem byl vztah otce a dcery, nebo manžela a manželky. V každém případě byl jejich vzájemný vztah plný lásky a důvěry.¹⁵⁵ Výchovou vtiskl Mordokaj dívce vědomí sounáležitosti s lidem, z něhož vzešla. Vychovaná ve víře Izraele, také Ester ví, že jako ženu ji stvořil Nejvyšší a ve vztahu

¹⁵⁰ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALAS. „Księga Estery“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu*. s. 545.

¹⁵¹ Srov. SPK. Výklady ke Starému zákonu, II. s. 697.

¹⁵² Srov. Tamtéž. s. 697.

¹⁵³ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALAS. „Księga Estery“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu*. 545.

¹⁵⁴ Srov. P. ŚLĘCZKA. *Estera, zawierzyć Opatrzności*. Kraków: Salwator, 2017. s. 54.

¹⁵⁵ Srov. srov. I. NOWELL – T. CRAVEN – D. DUMM. „The Book of Esther“ in *The New Jerome Biblical Commentary*. s. 378.

s Ním nachází svoji důstojnost a hodnotu, neboť byla stvořena k Jeho obrazu a podobě.¹⁵⁶

K prožívání její důstojnosti nás může také nepřímo navést její již zmíněná výjimečnost mezi ostatními dívkami z harému. Ester pravděpodobně nikdy nepřipouštěla, že se stane jednou z harémových žen a spolu s ostatními bude čekat na svoji jedinou noc s králem.¹⁵⁷ Ani perspektiva takového způsobu života s sebou jistě nenesla nadějnou budoucnost. Ženám v harému sice po materiální stránce nic nechybělo, také všechny jejich estetické potřeby byly plně uspokojeny, byly však zbaveny intimního vztahu s mužem, možnosti založit rodinu a těšit se z vlastních dětí. Málokdy měly možnost být s králem samy. Společnost jim nejčastěji dělaly jiné ženy, případně eunuchové pověřené péčí o ně.¹⁵⁸

Biblický text nám o vnitřním prožívání dívky nic neříká, je však možné, že se přirozeně v jejím srdci rodily otázky po smyslu této lidskýma očima nesmyslné situace. Lze říci, že tento náhlý životní zvrát pro Ester představuje náročnou zkoušku identity. Brzy však uvidíme, že z ní vyšla jako vítěz. Od počátku si můžeme všimnout, že Ester se nesnaží, jakkoliv situaci zvrátit nebo se systému vzepřít. Vlastně zde působí velmi pasivně, nenajdeme zde žádnou její přímou řeč.¹⁵⁹

Možná, že za touto výjimečností stálo její vědomí hodnoty a důstojnosti, kterou si zachovala i ve vztahu k tomu, co jí v harémovém životě bylo nabízeno. Zůstala vnitřně svobodná, protože věděla, kým opravdu je. V biblickém textu se dočteme zajímavou poznámku o tom, že Ester si pro svoji noc s králem vzala pouze to, co jí určil Hegaj (viz. Est 2,15). Jeden z komentářů to vysvětluje tak, že ozdoby mohly mít i magický význam. Na takovou „pomoc“ však Ester nespolehala.¹⁶⁰ Spolehala jen na Pána, který začíná skrytě naplňovat své záměry.

4. 3 Důstojnost královny Ester

Ve scéně vstupu královny Ester ke králi si můžeme všimnout ještě jednoho zajímavého kontrastu. V první kapitole královna Vašti nepřišla na králův rozkaz, protože nechtěla jen tak pošlapat svoji důstojnost, ačkoliv věděla, že cena za

¹⁵⁶ Srov. P. ŚLĘCZKA. *Estera, zawierzyć Opatrzności*. s. 80.

¹⁵⁷ Srov. Tamtéž. s. 81.

¹⁵⁸ Srov. J. H. WALTON – V. H. MATTHEWS – M. W. CHAVALAS. „Księga Estery“ in *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu*. s. 546.

¹⁵⁹ Srov. A. KOHOUTKOVÁ. *Postava Ester v příběhu knihy Ester*. s. 17.

¹⁶⁰ Srov. SPK. *Výklady ke Starému zákonu*, II. s. 701.

neposlušnost bude vysoká. Nyní královna Ester přichází ke králi bez vyzvání a tím také dává svůj život v sázku.¹⁶¹ V rozhovoru ve čtvrté kapitole knihy se jí Mordokaj snaží připomenout, kým je a jak ji vychoval. Stále zůstává dcerou svého národa a současně je v postavení královny. Tento rozhodující okamžik je plodem Esteřiny modlitby a upřímného hledání Boží vůle. S pomocí svého pěstouna si mladá žena poprvé uvědomuje svoji výjimečnou odpovědnost a smysl toho, proč se právě ona stala perskou královnou.¹⁶² Její důstojnost spočívá v živém vztahu s Bohem. I přes veškerý svůj strach je odevzdaná do Boží vůle a je ochotna riskovat život, aby zachránila svůj národ.

¹⁶¹ Srov. P. CHALUPA. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. s. 117.

¹⁶² Srov. Tamtéž. s. 111.

ZÁVĚR

Záměrem mé práce bylo vystihnout aspekty krásy a důstojnosti ženy v knize Ester. V první kapitole jsem shrnula základní poznatky o třech verzích této biblické knihy a vylíčila jsem jejich obsah, se kterým jsem dále pracovala v následujících kapitolách.

V druhé kapitole jsme se seznámili s hlavními ženskými hrdinkami knihy – Vašti a Ester v kontextu jejich postavení. Vašti poznáváme jako královnu a hlavní královu manželku, Ester je nejdříve představena jako dcera a potenciální nevěsta a později také jako královna, králova hlavní manželka a jako hrdinka, která se zasazuje o život svého národa.

Postavení těchto dvou žen jsem zasadila do kontextu postavení žen ve Starém zákoně a z tohoto hlediska jsem pojednala obšírněji o rolích, které zastávaly v příběhu Vašti a Ester.

Z těchto podkapitol tedy vyplývá, že pro starozákonní období je typický model podřízenosti ženy vůči muži. Tuto podřízenost není třeba chápat jako otročení. Žena měla v rámci rodiny své pevné místo a v každé roli, kterou postupně přebírala, byla pod nadvládou, ale také pod ochranou muže. Jako dcera byla pod záštitou svého otce, jako nevěsta přecházela z otcovského domu do domu svého manžela a jako manželka se nacházela pod ochranou a nadvládou svého muže. Byla od ní vyžadována poslušnost, současně na ni jako na slabší a zranitelnější bytost pamatoval Mojžíšův zákon.

Tentýž model podřízenosti je patrný i v knize Ester. Nápadná a současně pozitivně hodnocená je Esteřina poslušnost vůči jejímu pěstounu Mordokajovi. Současně se může zdát, že obě ženy Vašti i Ester se snažily vymanit z královy moci, když porušovaly jeho zákony. Myslím, že to však není zcela pravda, neboť žádné z nich nešlo o vyvolání vzpoury proti panovníkovi. Tomuto tvrzení lépe porozumíme, když si porovnáme jednání jiných biblických královen a hrdinek, o kterých jsem také pojednala v rámci těchto podkapitol, s jednáním královny Vašti a Ester. Uvedla jsem příklady žen, které své schopnosti využily jen pro vlastní obohacení a řídily se touhou po moci jako například královna Jezábel nebo Atalja. Na druhou stranu zde však nechybí ženy, které naslouchaly Bohu, snažily se

naplňovat Jeho záměry a všechny své schopnosti i krásu využily ve prospěch celého národa jako například Debora, Jáel nebo Júdit. Myslím, že Vašti a Ester patří mezi tyto na druhém místě jmenované ženy.

Ve třetí kapitole jsem se věnovala kráse ženy nejprve v širším starozákonním kontextu, zvláště na příkladech Sáráj, Rebeky, Ley a Ráchel. Poté jsem se zabývala aspektem krásy u královny Vašti, židovské dívky Ester a královny Ester.

Lze říci, že Starý zákon nám podává dvojí obraz krásy – krásy zevnějšku a krásy nitra. Jak na příkladu pramatek izraelského národa, tak také v knize Ester můžeme vidět, že se oba tyto rozměry krásy mezi sebou prolínají a vzájemně se podmiňují.

V knize Ester jsme byli svědky toho, že se krása stává prostředkem, skrze který Bůh skrytě uskutečňuje své záměry. V příkazu krále Achašvéra v první kapitole knihy můžeme vidět, jak lze krásu zneužít, když je degradována na pouhou fyzickou přitažlivost. Panovník s Vašti a její krásou zachází jako s prostředkem, který má jen zvýšit jeho prestiž v očích druhých. Odmítnutím ponižujícího králova příkazu dává Vašti najevo, že si je vědoma své krásy a nechce ji tak lehce prodat. Tento postoj nám umožňuje uvidět také krásu jejího nitra. Nakonec Vašti svoji krásu uchrání a současně se tak začíná naplňovat Boží záměr s Ester.

Ve druhé kapitole jsme byli svědky toho, jak krása dopomohla Ester na trůn a v páté kapitole se stala prostředkem k tomu, aby Ester obměkčila královo srdce a zachránila svůj národ před zkázou.

Zvláště ve druhé kapitole je naznačeno, že Esteřina krása je něčím jiná a výjimečná v porovnání s ostatními ženami. Tato její jinakost a výjimečnost nás odkazuje hlouběji do jejího nitra. Jediný krásný je Bůh, a proto lze říci, že krása člověka je znamením Boží přízně a odleskem krásy samotného Boha. Pouze člověk, který je plný Boha, a tedy je krásný uvnitř, může vyzařovat tuto krásu kolem sebe. To jsme viděli i na příkladech izraelských pramatek.

Ve čtvrté kapitole jsem se zabývala důstojností ženy nejprve v prvních třech kapitolách knihy Genesis, kde má důstojnost a vůbec existence člověka své počátky a poté jsem se zabývala důstojností Vašti a Ester v knize Ester.

Z této závěrečné podkapitoly vyplývá, že základem osobní důstojnosti každého člověka je fakt, že byl stvořen k Božímu obrazu. Tato skutečnost platí pro každého člověka, ať si je jí vědom, nebo není.

U královny Vašti nevíme, zda znala pravého Boha a byla si tohoto faktu vědoma, přesto však ponižující příkaz krále se hluboce dotýká její důstojnosti ženy a vyvolává v ní nesouhlas. Vašti působí jako silná, svobodná, rozhodná žena, která je schopna zrezignovat i z tak významného postavení v situaci, kdy je ohrožena její důstojnost. Na první pohled se může zdát, že zbavením Vašti královské hodnosti je celá situace vyřešena a král z ní vychází jako vítěz (viz. Est 1,12-22). Ve skutečnosti však vítězí Vašti díky vědomí své hodnoty, kterou ji nikdo nemůže žádným trestem odebrat.

U Ester ve druhé kapitole jsme viděli, že byla vychovávána ve víře v Boha Stvořitele. Žila ve vztahu s Bohem a vědomí její důstojnosti a identity jí pomáhalo překonat i těžké a zdánlivě nesmyslné životní situace.

Také Esterin čin v páté kapitole svědčí o její důstojnosti. Ester žila ze vztahu s Bohem, snažila se upřímně hledat Jeho vůli a plnit ji. Mimo veškerý strach, který prožívala, když nepozvána vstoupila ke králi, důvěřovala, že ji Bůh neopustí. Díky vztahu s Bohem dokázala naplnit svoji důstojnost tím, že dala svůj život v sázku, aby zachránila životy druhých.

Krása a důstojnost mají svůj počátek v Bohu a tvoří součást identity každé ženy. Podle mého názoru, nám příklad Vašti a Ester ukázal, že stojí za to tyto dva aspekty v životě rozvíjet a chránit.

Zmínila jsem také, že od chvíle hříchu prvních lidí je lidská důstojnost narušena hříchem. Proto myslím, že v dalším studiu by bylo možné zaměřit pozornost na pojetí krásy a důstojnosti u žen Nového zákona, neboť příchod Krista člověku přivrací pošlapanou důstojnost a tím s sebou přináší také nový pohled na ženu, její postavení a hodnotu.

BIBLIOGRAFIE

Prameny

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. 9. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2002. ISBN 8085810301.

Katechismus katolické církve. Přeložil Josef KOLÁČEK. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 793 s. ISBN 8071924733.

Literatura

ACHTEMEIER, Paul ed., BORAAS, Roger ed., FISHBANE, Michael ed., PERKINS, Pheme ed., WALKER, William ed. *Encyklopedia biblijna.* 3. vyd. Warszawa: Vocatio, 2004, 1406 s. ISBN 8371462131.

BALABÁN, Milan. *Jímavé portréty biblických žen: milovnice, trpitelky, bojovnice i kněžky noci.* Praha: Kalich, 2009, 223 s. ISBN 9788070171226.

BIČ, Miloš, ŠORMOVÁ, Rút, KEŘKOVSKÝ, Jan. *Ze světa starého zákona. I.* Praha: Vydal Kalich v Ústředním církevním nakladatelství, 1989, 795 s.

CALVERT, Raymond, COPELAND, Clark, COPPERS, Leonard a kol. *Słownik tła Biblii.* 2. vyd. Warszawa: Vocatio, 2007, 583 s. ISBN 9788371461224.

CVEKLOVÁ, Kateřina. *Velké matky Izraele.* Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, katedra biblických věd. Vedoucí práce Pavel Větrovec, 2012.

DILLARD, Raymond, LONGMAN, Tremper. *Úvod do Starého zákona.* Praha: Návrat domů, 2003, 450 s. ISBN 8072550780.

FRANTIŠEK. *Amoris lætitia: Radost z lásky: posynodální apoštolská exhortace o lásce v rodině*. Přeložil Jaroslav BROŽ. Praha: Paulínky, 2016, 230 s. ISBN 9788074502255.

GEORGE, Augustin ed., Pierre GRELOT ed., Jacques GUILLET ed., Marc-François LACAN ed. a Xavier LÉON-DUFOUR ed. *Slovník biblické teologie*. Přeložil Petr KOLÁŘ. Řím: Křesťanská akademie, 1991, s. 658.

CHALUPA, Petr. *Královna Ester: kniha Ester v pohledu synchronním a diachronním*. Svitavy: Trinitas ve spolupráci s Křesťanskou akademií Řím, 1999, 113 s. ISBN 808603626X.

CHALUPA, Petr. *Ester. Skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. Český ekumenický komentář ke Starému zákonu. 1. vyd. Praha: Centrum biblických studií AV v ČR a UK ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2017, 197 s. ISBN 9788075450371.

JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem: O důstojnosti a povolání ženy: apoštolský list papeže Jana Pavla II. u příležitosti Mariánského roku*. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1992, 73 s. ISBN 8071130532.

Kniha Ester: v řeckých verzích (septuaginty a alfa-textu). Přeložila Veronika ČERNUŠKOVÁ, autor úvodu Petr CHALUPA. V Praze: Vyšehrad, 2016. ISBN 9788074296444.

KOHOUTKOVÁ, Alena. *Postava Ester v příběhu knihy Ester*. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, katedra biblických věd. Vedoucí práce Adama Mackerle, 2009.

KUBIŚ, Adam ed., NAPORA, Krzysztof ed. *Niewiastę dzielną kto znajdzie? (Prz 31,10). Rola kobiet w biblijnej historii zbawienia*. 1. vyd. Lublin: KUL, 2016, 505 s. ISBN 9788380612914.

LAIKROVÁ, Alena. *Postavení žen ve Starém zákoně*. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci, fakulta pedagogická. Vedoucí práce Miloš Raban, 2007.

METZGER, Bruce ed., COOGAN, Michael ed. *Słownik wiedzy biblijnej*. 1. vyd. Warszawa: Vocatio, 1996, 945 s. ISBN 8371460236.

MURPHY, Roland Edmund ed., FITZMYER, Joseph ed., BROWN, Raymond Edward ed. *The New Jerome Biblical Commentary*. 2. vyd. London: Geoffrey Chapman, 1993, 1484 s. ISBN 0225667347.

RENDTORFF, Rolf. *Hebrejská bible a dějiny: úvod do starozákonní literatury*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2015, 375 s. ISBN 9788074295416.

RIENECKER, Fritz ed., MAIER, Gerhard ed. *Leksykon biblijny*. 1. vyd. Warszawa: Vocatio, 2001, 930 s. ISBN 8371460619.

STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE. BIČ, Miloš. *Výklady ke Starému Zákonu. I. Zákon (Gn-Dt)*. 1.vyd. Praha: Kalich, 1991, 600 s. ISBN 8070174080.

STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE. BIČ, Miloš. *Výklady ke Starému zákonu. II, (Joz – Est)* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, 735 s. ISBN 8071921548.

STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE. BIČ, Miloš. *Výklady ke Starému zákonu. V, Knihy deuterokanonické (nekanonické, apokryfní)*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, 327 s. ISBN 8071921505.

ŚLEŹCZKA, Piotr. *Estera, zawierzyć Opatrzności*. 1. vyd. Kraków: Salwator, 2017, 224 s. ISBN 9788375805383.

WALTON, John, MATTHEWS, Victor, CHAVALAS, Mark. *Komentarz historyczno kulturowy do Starego testamentu, księgi protokanoniczne*. 2. vyd. Warszawa: Vocatio, 2005, 956 s. ISBN 9788378291138.

Internetový zdroj

KLÁŠKOVÁ, Marie. *Postavení ženy ve Starém zákoně* [online]. [cit. 2019-04-10]. Dostupné na WWW: <http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=717&kid=130>

ANOTACE

Název práce:	Krása a důstojnost ženy v knize Ester
Příjmení a jméno:	Feitová Adéla
Katedra:	Biblických věd CMTF UP v Olomouci
Obor:	Teologické nauky
Vedoucí práce:	ThLic. Stanislav Pacner, Th.D.
Počet stran:	44
Počet titulů použité literatury:	25
Počet pramenů:	2
Rok obhajoby:	2019
Klíčová slova:	ženy krása důstojnost kniha Ester

Předkládaná bakalářská práce se věnuje aspektům krásy a důstojnosti ženy na základě knihy Ester. První kapitola pojednává o knize Ester z obecného hlediska. Přibližuje nám spletitý vývoj této knihy, její obsah, autorství, dobu a místo vzniku. Z knihy Ester jsme vybrali postavu královny Vašti, židovské dívky Ester a královny Ester. S nimi a s jejich postavením ve společnosti nás seznamuje druhá kapitola. Dále o nich pojednáváme ve třetí a čtvrté kapitole v kontextu jejich krásy a důstojnosti na základě první, druhé a páté kapitoly této biblické knihy. Tyto aspekty jsou v rámci kapitol rozšířeny a obohaceny o pojetí postavení, krásy a důstojnosti ženy ve Starém zákoně. Jsou zde uvedeny i příklady jiných biblických žen, které jsou v Písmu svatém těmito aspekty charakterizovány. Závěr shrnuje a propojuje poznatky ohledně postavení, krásy a důstojnosti ženy ve Starém zákoně se získanými poznatky o těchto aspektech v knize Ester.

SYNOPSIS

Title of dissertation:	The Beauty and Dignity of a Woman in the Book of Esther
Surname and name:	Feitová Adéla
Department:	Biblical sciences CMTP UP in Olomouc
Branch:	Theological teachings
Supervisor:	ThLic. Stanislav Pacner, Th.D.
Number of pages:	44
Number of bibliographical titles:	25
Number of sources:	2
Year of advocacy:	2019
Key words:	women beauty dignity book of Esther

The submitted bachelor thesis deals with the aspects of the beauty and dignity of women based on the book Esther. The first chapter deals with the book Esther in general. It introduces us the intricate development of this book, its content, authorship, time and place of origin. From the book of Ester we chose the figure of Queen Vashti, the Jewish girls Esther and Queen Esther. With them and their position in society we are introduced to the second chapter. Furthermore, we deal with them to the third and fourth chapter in the context of their beauty and honour based on the first, second and fifth chapters of this biblical book. These aspects are expanded and enriched by the concept of the status, beauty and dignity of women in the Old Testament. There are also examples of other biblical women who are characterized by these aspects in the Holy Scripture. The conclusion summarizes and links knowledge about the status, beauty and dignity of a woman in the Old Testament with the knowledge of these aspects in the book of Esther.